

А. А. Каменєв, аспірант*Харківський національний автомобільно-дорожній університет. Харків***ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У НАСЛІДОК НЕКЕРОВАНОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ МЕРЕЖ У ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Анотація. *Величезні території, які потрапили в зони бойових дій, зазнають впливу від збільшення кількості транспортних засобів та некерованої трансформації транспортних мереж у Харківській області та інших областях, що зазнали белігеративні зміни. Насамперед, це обумовлено об'єктивними діями щодо забезпечення будь-якими можливими засобами потреб військових. Але це є, водночас, екологічною проблемою, яка виникає некерованих змін транспортних мереж, а також збільшенням кількості автомобільної техніки, якість якої займає не перше місце з точки зору виконання екологічних вимог.*

Ключові слова: транспортна мережа, територія бойових дій, екологічна безпека, повоєнне відновлення.

Серед антропогенних джерел забруднення на урбанізованих територіях транспорт став займати зараз, з урахуванням обмежень авіаційних перевезень в наслідок воєнного стану, та необхідності збільшення руху транспортними мережами, майже перше місце в Україні, оскільки поставляє в природне середовище величезні маси пилу, сажі, відпрацьованих газів, мастил, важких металів і сотень інших речовин. Значний вплив на екосистеми роблять такі фізичні фактори, як шум, вібрація, електро-магнітні поля й ін., не завжди доступні прямому сприйняттю і тому часто ігноровані в практичних екологічних дослідженнях.

Сучасний транспорт - особливе джерело впливу на природу і людину тому, що він зв'язаний з дорогами (лінійними інженерними спорудами). Таким чином, на екосистеми зазвичай впливає тандем: автомобільний транспорт – автомобільна дорога. Оцінка впливу на довкілля (ОВД) залишається найважливішим показником безпеки або небезпеки експлуатації системи автомобіль-дорога-середовище. До територій активних бойових дій у відповідних періодах 2022 року (з 24.02.2022 по 15.09.2022) було включено й саме місто Харків, що відповідало дійсному стану справ у 2022 році. Нажаль, на сьогоднішній момент, Харківської області, як і в багатьох областях, де тривають бойові дії, проблема підвищеного впливу автомобільних транспортних засобів і шляхів сполучення зв'язана, насамперед, із зниженням їхньої екологічної безпеки у наслідок об'єктивних причин збільшення робочого автопарку для потреб військових, з погіршенням якості та зміненням довжини та динаміки змінення транспортних комунікацій; а також із необхідністю створення альтернативної мережі доріг, що відповідають вимогам безпеки під час бойових дій.

Першорядного значення набувають заходи для підвищення ступеня екологічності застосовуваних моторних палив і технічного рівня експлуатованих автотранспортних засобів (АТЗ), а також щодо створення раціональних схем організації руху.

Існуючі масштаби прямого вилучення придорожніх площ в Україні і вже теперішня необхідність зеленої відбудови та здійснення природоохоронних заходів на транспорті вимагають врахування сукупності характеристик системи «автомобільна дорога – автомобільний транспорт – довкілля». У складний для України час залучення світової спільноти для вирішення екологічних проблем є вкрай важливим. Передусім необхідно провести науково обґрунтоване оцінювання шкоди, завданої довкіллю внаслідок воєнних дій на сході України. Для оцінювання необхідно визначити ризики та можливості для природних ресурсів, а також наявний національний та місцевий потенціал для вирішення цих проблем. Серед специфічних чинників, які необхідно оцінювати є якість автомобільного транспорту, динаміка збільшення одиниць транспортних засобів, правова та політична основа, механізми координації, фінансові і оперативні ресурси для корегування некерованої трансформації транспортних мереж; технічні знання і потенціал громад та суспільства брати участь у прийнятті рішень і контролювати дотримання відповідних законів. Оцінювання також повинно враховувати вразливість довкілля і природних ресурсів під час стихійних лих та в контексті зміни клімату. Оцінювання повинно бути спрямоване на якнайшвидше виявлення екологічних проблем, пріоритетне привертання уваги органів виконавчої влади та міжнародного суспільства для їх відновлення.

У багатьох випадках відновлення довкілля може стати точкою відліку для підвищення екологічної свідомості, підвищення суспільної підтримки охорони довкілля у конфліктному регіоні. Кінцева найактуальніша задача – знайти шляхи відновлення та розвитку автотранспортних систем, що забезпечать їхню максимально можливу екологічну безпеку й водночас економічну здатність у період повоєнного зеленого відновлення Харківської та інших областей, що зазнають вплив від бойових дій та їхніх наслідків для економіки та інфраструктури.

Список використаної літератури

1. Внукова Н.В. Методологія екологічної безпеки комплексу АДС (автомобіль-дорога-середовище). Монографія. – Харків: ХНАДУ, 2010. – 185с.
2. Екологічна і біологічна безпека в умовах війни: реалії України. Збірник матеріалів науково-практичної конференції (Україна, Київ, 19-20 липня 2023 р.). Київ. 2023. 114 с.
3. В 63 Воєнні дії на сході України – цивілізаційні виклики людству. / Львів: ЕПЛІ, 2015. – 136 с.

Науковий керівник – Н.В. Внукова, д. т. н., професор